

تأثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود

علی ملکی مطلق^۱، رضا فلاح^۲ و خیزران واحدی^۳

^۱ کارشناسی ارشد حسابداری موسسه آموزش عالی آبان هراز، آمل، ایران (نویسنده مسئول).

Alimalekimotlagh@yahoo.com

^۲ استادیار گروه حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس، چالوس، ایران.

Rezafalah_a@yahoo.com

^۳ کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه غیرانتفاعی شمال، آمل، ایران.

Kheizaranvahedi3193@yahoo.com

چکیده

هدف این تحقیق بررسی تأثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود می‌باشد. روش پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی بوده و اطلاعات ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۶-۱۳۹۲ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاکی از عدم ارتباط معنادار بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود و همچنین عدم تأثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود می‌باشد. در مورد متغیرهای کنترلی تحقیق نیز می‌توان گفت به جز اندازه شرکت که دارای رابطه مثبت و معنادار با ضریب واکنش سود بود، ارتباط معنادار دیگری بین سایر متغیرهای کنترلی و ضریب واکنش سود یافت نشد.

واژه‌های کلیدی: تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی، ضریب واکنش سود، مالکیت مدیریتی.

۱- مقدمه

مطالعات انجام شده در بازار سرمایه تاکید بر این دارند که قیمت‌ها در بازار اوراق بهادار نسبت به اطلاعات حسابداری واکنش نشان می‌دهند. این واکنش نشان از محتوا و بار اطلاعاتی و اطلاعات مفید حسابداری است که باعث تغییر رفتار سرمایه‌گذاران می‌شود و میزان درجه مفید بودن، به وسیله وسعت و اندازه تغییرات حجم معاملات به دنبال انتشار اطلاعات اندازه‌گیری می‌شود (حکیمی‌پور، ۱۳۹۵).

از زمان اولین تحقیقات منتشر شده در رابطه ضریب واکنش سود، یکی از مهمترین جهت‌گیری‌های مطالعات انجام شده در حسابداری مالی راجع به توضیح و شناسایی عوامل متفاوت تاثیرگذار بر ضریب واکنش سود برای شرکت‌های مختلف است. بدین معنی که چرا ضریب واکنش سود بدست آمده برای برخی از شرکت‌ها بزرگتر از برخی دیگر است در حالی که سود غیر منتظره برای آن‌ها یکسان است. همچنین بیان می‌شود که تغییر در قیمت سهام با توجه به اطلاعات دریافت شده با تئوری بازار کارا سازگار است (حکیمی‌پور، ۱۳۹۵).

از سویی دیگر، کمیته‌های حسابرسی، از هنگام شکل یافتن خود در اوایل دهه ۱۹۴۰ تاکنون، نقش مهمی در راهبری شرکت‌های سهامی داشته‌اند و اهمیت کمک‌هایی که کرده‌اند، در سال‌های اخیر مشهودتر است زیرا کمیته‌های حسابرسی را محافظان سازمانی می‌دانند که برای صادقانه بودن وضعیت مالی شرکت‌های سهامی عام، اطمینان بخشی می‌کنند. از دیدگاه قانون، سازمان‌های دولتی این قدرت را دارند که برای صادر کنندگان اوراق بهادار، یعنی بازارهای سهام، مقرراتی وضع کنند و کمیسیون بورس اوراق بهادار (SEC)، در تاسیس و نظارت بر کمیته حسابرسی شرکت‌های سهامی عام، از آغاز شکل‌گیری آن‌ها، مشارکتی موثر داشته است. هرچند، بازارهای سهام، خود به عنوان موسساتی خود کنترلی در شکل گرفتن جزئیات مقرراتی که کمیسیون بورس اوراق بهادار اجبار کرده و کمیته‌های حسابرسی نیز باید از آن‌ها پیروی می‌کردند، نقش موثری داشته‌اند، با این حال، صرف‌نظر از آن الزامات قانونی و مقرراتی، مجموعه‌ای از بهترین اقدامات که حاصل تلاش مشترک رهبران حرفه‌هایی، نظیر حقوق، سرمایه‌گذاری و حسابرسی بودند نیز بسیار اثر بخش بودند. حرفه حسابداری عمومی از طریق انجمن حسابداران خبره آمریکا نیز فعالیت‌های حمایتی طولانی از نیاز به نقش پر اهمیت کمیته‌های حسابرسی داشته‌اند (رویایی و ابراهیمی، ۱۳۹۴). به دلیل شدت تاکیدهای اعمال شده بر راهبری شرکت‌های سهامی در هزاره قبلی به ویژه آن شرکت‌هایی که توسط عموم در آن‌ها سرمایه‌گذاری شده است، کمیته‌های حسابرسی در بسیاری از سازمان‌های غیرانتفاعی وضعیت ویژه‌ای یافته و توجهات بیشتری را به خود جلب نموده‌اند و نفوذ تاثیر آن‌ها در سازمان‌ها با این روند مطابق بوده است (ویکی پدیا، ۲۰۱۳، به نقل از رویایی و ابراهیمی، ۱۳۹۴).

سازوکارهای مختلفی در ادبیات مالی به منظور کاهش مسائل نمایندگی بیان شده است که یکی از مهمترین آن‌ها، نظام راهبری شرکت است (آندرسون و همکاران^۱، ۲۰۰۴؛ به نقل از سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۷). نظام راهبری شرکت، بیانگر فرایند نظارت و کنترل بر مدیریت شرکت، به منظور حصول اطمینان از همسویی عملکرد آن‌ها با منافع سهامداران است و مهمترین عناصر آن عبارتند از: سهامداران و نحوه مالکیت آن‌ها (رسانیان، ۱۳۸۹) و خصوصیات اعضای هیئت‌مدیره (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۷). با توجه به موضوعات مطرح شده، در این پژوهش اثر مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود شرکت‌ها بررسی می‌شود.

۲- مبانی نظری

جای تردید نیست که سازمان‌ها، در پیشرفت و عقب‌ماندگی هر جامعه‌ای نقش بسیار مهمی دارند و به یقین می‌توان گفت که پیشرفت و عقب‌ماندگی هر جامعه‌ای در عرصه‌های مختلف، بیش از هر عامل دیگری، به نوع و چگونگی فعالیت سازمان‌های موجود در آن جامعه، بستگی دارد (عیوض‌پور، ۱۳۹۰). وقایع نامطلوبی از دست کاری گزارش‌های مالی توسط مدیریت در گذشته وجود دارد. وقوع دو بحران عظیم در بازار سهام آمریکا، اولی در سپتامبر ۱۹۲۹ و دومی در ژانویه ۲۰۰۰ ناشی از گزارش سودهای ساختگی شرکت اندرون و وردکام (برملا شدن سود ساختگی ۳۸ میلیارد دلاری آن) باعث شد که

1. Anderson et al

کیفیت اطلاعات حسابداری مورد تردید واقع شود و همچنین ورشکستگی شرکت های عظیم دیگر نظیر آدلفی، سیسکو، لیوسنت و زیراکس سیستم گزارشگری مالی را با بحران مواجه ساخت. این بحران نشان داد که خوشبینی نسبت به فرآیند گزارشگری مالی تا چه اندازه ممکن است زیان بار باشد (تاری وردی و همکاران، ۱۳۹۲). جنسن و مک‌لینگ (۱۹۷۶) بیان می‌کنند که مالکیت مدیریتی به همسویی منافع مدیران و سهامداران کمک می‌کند. در واقع، مدیران از تصمیماتی که منجر به تاثیر منفی بر ارزش شرکت شود، اجتناب می‌کنند. بنابراین، مالکیت مدیریتی سازوکاری است که هزینه‌های کنترلی اعمال شده توسط سهامداران را کاهش می‌دهد، زیرا مالکیت مدیریتی به کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران کمک می‌کند. با این وجود، با توجه به نظریه جبه‌گیری مدیریت، مالکیت مدیریتی خیلی بالا، گاهی اوقات مشکل‌ساز می‌شود، زیرا سرکوب مدیران حتی اگر عملکردشان رضایتمندانه نباشد، مشکل خواهد بود. بنابراین در اختیار داشتن درصد زیادی از حق رای توسط مدیران، باعث تضعیف فرایند نظارت توسط سهامداران بیرونی می‌شود و امکان و احتمال تعدیل ارقام حسابداری توسط مدیران فراهم می‌شود (عبدی و همکاران، ۱۳۹۶). در جهان سراسر رقابت امروز مشخصه اقتصاد کشورهای صنعتی، شرکت های بزرگی است که سرمایه خود را از میلیون‌ها نفر سهامدار گردآوری کرده اند و منابع اقتصادی را در یک کشور و یا حتی در سطح بین‌المللی کنترل می‌کنند. تصمیم گیرندگان در سازمان‌های بزرگ نمی‌توانند اطلاعات دست اول زیادی را دریافت کنند. آنان باید به اطلاعاتی اتکا نمایند که دیگران تهیه می‌کنند و این واقعیت در بسیاری از موارد خطر دریافت اطلاعات غیر قابل اتکا را افزایش می‌دهد، سهامداران برای آگاهی از چگونگی اداره سرمایه‌های خود و اطمینان از صحت عمل و کارایی مدیران، می‌توانند از صورت‌های مالی حسابرسی شده به عنوان یکی از مهمترین ابزار اطمینان بخش استفاده کننده احتمال وجود سوء نسبت در تهیه و تنظیم این صورت‌های مالی توسط هیئت‌مدیره، سبب شد تا نیاز به حرفه حسابرسی و افرادی به نام حسابرس احساس گردد (نوبخت، ۱۳۸۲). از آنجایی که، ارائه اطلاعات حسابداری و گزارش‌های مالی قابل اتکاء از نیازهای اساسی دنیای متحول کنونی است، برای حصول اطمینان از این امر نیاز به سازوکارهایی همانند نظام راهبری مناسب در شرکت‌ها و سایر بنگاه‌های اقتصادی است. کمیته‌ی حسابرسی یکی از ارکان اصلی نظام راهبری شرکت‌ها است که موجبات تقویت و سلامت گزارش‌گری مالی را فراهم می‌نماید و استقلال حسابرسان مستقل را ارتقا می‌بخشد (اعتمادی و شفاخیری، ۱۳۹۰). کمیته‌ی حسابرسی یکی از سازوکارهایی است که انتظار می‌رود در راستای حفظ منافع گروه‌های مختلف استفاده‌کننده از اطلاعات حسابداری موثر واقع شود. به رغم پیشینه‌ی ۷۰ ساله‌ی کمیته‌ی حسابرسی در کشورهای توسعه یافته، روند ایجاد آن در ایران بسیار کند و در بیشتر موارد متوقف بوده است (علوی و عصابخش، ۱۳۸۹). هرچند وجود حسابرسی می‌تواند به عنوان یک مکانیزم نظارتی قدرتمند در کاهش مشکلات ناشی از نمایندگی مفید واقع شود، با این حال، وجود یک کمیته حسابرسی با اعضای دارای تخصص مالی می‌تواند به عنوان یک مکانیزم حاکمیت شرکتی، در حل چنین مشکلاتی تاثیرگذار باشد. شواهد تجربی وجود دارد که نشان می‌دهد وجود اعضای کمیته حسابرسی با تخصص مالی میزان تقلب مدیریتی را کاهش می‌دهد (کلین^۱، ۲۰۰۲؛ به نقل از رجبی و همکاران، ۱۳۹۴). بنابراین می‌توان انتظار داشت هر چه میزان تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بیشتر باشد، اعمال نظارت بیشتر می‌شود و سلامت گزارشگری در سطح بالاتری خواهد بود و در نتیجه حسابرسی به عنوان یک مکانیزم نظارتی، مستلزم صرف منابع کمتری می‌باشد (رجبی و همکاران، ۱۳۹۴).

۳- پیشینه تجربی پژوهش

دراکو و بکیریس^۲ (۲۰۱۰) به بررسی رابطه بین مالکیت مدیریتی و عملکرد شرکت‌ها پرداختند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که با لحاظ کردن متغیر مالکیت مدیریتی به عنوان درون‌زا، این متغیر دارای رابطه مثبت معنادار با عملکرد شرکت است.

1 . Klein

2 . Drako & Bekiris

دی‌والامینک و سارنس^۱ (۲۰۱۵) تحقیقی با عنوان رابطه ویژگی‌های کمیته‌ی حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی انجام دادند. نتایج نشان داد که بین تخصص مالی کمیته‌ی حسابرسی و تعداد جلسات با کیفیت گزارشگری مالی، رابطه‌ی مثبت وجود دارد.

مصطفی^۲ (۲۰۱۷) با بررسی اثر مدیریت سود بر ارتباط ارزشی سود به این نتیجه رسید که ضریب واکنش سود برای سود شرکت‌های با عملکرد عملیاتی پایین، در مقایسه با سود شرکت‌های با عملکرد عملیاتی بالا، کمتر است. یعنی آگاهی بخشی سودهای مدیریت شده کمتر از سودهای غیر مدیریت شده است.

فارغ و همکاران^۳ (۲۰۱۸) ضریب واکنش سود را در شرکت‌های غیر مالی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا بررسی نمودند. نتایج نشان داد که ضریب واکنش سود به طور قابل توجهی برای شرکت‌های نمونه آن‌ها مثبت است. نتایج در سراسر کشورهای مختلف و صنایع‌های مختلف قوی است. همچنین نتایج نشان داد که ضریب واکنش سود با افزایش فاصله اندازه-گیری افزایش می‌یابد. این نشان می‌دهد که اطلاعات بیشتر در قیمت‌ها به عنوان افزایش فاصله اندازه‌گیری گنجانده شده است. در نتیجه، آن‌ها استدلال می‌کنند که اهمیت سود گزارش شده برای سرمایه‌گذاران بلند مدت در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا بالاتر است.

ستایش و ابراهیمی (۱۳۹۱) به بررسی تاثیر ساز و کارهای حاکمیت شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری این تحقیق شامل ۷۰ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۷، است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که محتوای اطلاعاتی سود با تمرکز مالکیت و مالکیت نهادی رابطه مثبت و معناداری دارد. در این تحقیق، شواهد دال بر وجود رابطه معنادار بین متغیرهای مالکیت مدیریتی، مالکیت نهادی، مالکیت شرکتی، ترکیب هیات مدیره و اندازه هیات مدیره با محتوای اطلاعاتی سود یافت نشد.

جامعی و رستمیان (۱۳۹۵) تاثیر تخصص مالی کمیته حسابرسی بر ویژگی‌های سود پیش بینی شده را بررسی نمودند. شواهد نشان داد، تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با صحت پیش‌بینی سود رابطه مثبت دارد. به بیان دیگر می‌توان گفت وجود اعضایی با تخصص مالی در کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد و اطلاعات قابل اتکاتری در اختیار مدیریت قرار می‌گیرد و پیش‌بینی سود با دقت بیشتری برآورد می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با پراکندگی پیش‌بینی‌های سود ارتباط منفی دارد.

عبدی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی تاثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه بین جریان‌های نقد آزاد و ناکارایی سرمایه‌گذاری پرداختند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان می‌دهد که مالکیت مدیریتی ارتباط مثبت بین جریان‌های نقد آزاد و ناکارایی سرمایه‌گذاری را تضعیف می‌کند. بدین ترتیب، اعضای هیات مدیره با نظارت موثر بر میزان جریان‌های نقد آزاد به افزایش کارایی سرمایه‌گذاری کمک می‌نمایند. با این وجود، اگر شرکت‌ها به دو گروه بیش سرمایه‌گذار و کم سرمایه‌گذار تقسیم شوند، مالکیت مدیریتی تنها از طریق محدود کردن میزان جریان‌های نقد آزاد در دسترس مدیران، موجب کاهش مشکلات بیش سرمایه‌گذاری می‌شود و تاثیری در کاهش مشکلات کم سرمایه‌گذاری ندارد.

فخاری و پیته نوئی (۱۳۹۶) تاثیر تخصص مالی کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت را بررسی نمودند. نتایج بیانگر آن است که رابطه‌ی مثبت و معناداری بین تخصص مالی اعضای کمیته‌ی حسابرسی و محیط اطلاعاتی شرکت‌ها وجود دارد و تخصص مالی اعضاء کمیته حسابرسی باعث بهبود محیط اطلاعاتی شرکت و افزایش شاخص سنجش آن می‌گردد.

باحقیقت و رضایی (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان "تأثیر ضریب واکنش به سود بر رابطه بین همزمانی بازده سهام با بازده و حجم غیرعادی معاملات شرکت‌ها" به انجام رساندند. نتایج حاکی از رابطه منفی میان ضریب واکنش به سود در رابطه بین همزمانی بازده سهام با بازده غیرعادی سهام می‌باشد و رابطه معناداری میان ضریب واکنش به سود در رابطه بین همزمانی بازده سهام با حجم غیر عادی معاملات وجود ندارد.

1 . Divalamink & Sarens
2 . Mostafa
3 . Farooq

۴- فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه‌ی تجربی، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

فرضیه اول: تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با ضریب واکنش سود رابطه معنادار دارد.

فرضیه دوم: مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود تاثیر دارد.

۵- روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق، از جهت همبستگی و روش‌شناسی تحقیق، از نوع شبه تجربی و پس‌رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری می‌باشد که اطلاعات مورد استفاده‌ی در آن به صورت واقعی می‌باشد. در همین راستا می‌توان گفت، نوعی تحقیق کاربردی است. همچنین این پژوهش مبتنی بر اطلاعات واقعی بازار سهام، صورت‌های مالی، یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و گزارش‌های مجامع شرکت‌های بورس اوراق بهادار است. در این تحقیق با برداشت مستقیم اطلاعات مورد نیاز از صورت‌های مالی، ره‌آورد نوین و سایت سازمان بورس، مجموع داده‌های مورد نیاز برای آزمون فرضیه‌ها جمع‌آوری شده و پس از انتخاب شرکت‌های نمونه جهت انجام برخی محاسبات از نرم‌افزار Excel استفاده شده است. در تجزیه و تحلیل اطلاعات، از مدل‌های رگرسیون خطی چند متغیره استفاده شده و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار اقتصادسنجی Eviews نسخه ۹ استفاده شده است. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی تحقیق از سال ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۶ می‌باشد. در پژوهش حاضر کلیه شرکت‌های جامعه آماری که دارای شرایط زیر بوده‌اند به عنوان نمونه انتخاب و بقیه حذف شده‌اند.

جدول ۱: تعیین نمونه به روش حذف سیستماتیک

| | | |
|-----|-----|----------------------------------------------------------------------|
| ۶۳۲ | | تعداد کل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تا سال ۱۳۹۶ |
| | ۶۷ | تعداد شرکت‌هایی که سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفند نبود |
| | ۶۶ | تعداد شرکت‌هایی که سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری، بیمه و بانک بودند |
| | ۲۸ | شرکت‌هایی که بعد از سال ۱۳۹۲ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شدند |
| | ۲۶۵ | تعداد شرکت‌هایی که در بازه پژوهش غیرفعال بوده‌اند |
| | ۵۷ | تعداد شرکت‌هایی که توقف نماد بیش از سه ماه داشتند |
| | ۳۹ | تعداد شرکت‌هایی که اطلاعات آن‌ها در دسترس نبود |
| ۱۱۰ | | تعداد باقی مانده شرکت‌ها که نمونه آماری را شکل دادند |

۶- مدل‌های پژوهش و متغیرهای آن

در این تحقیق برای آزمون فرضیه‌ها از مدل‌های رگرسیونی زیر استفاده شده است:

(۱)

$$ERC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ACFL_{i,t} + \beta_2 FSize_{i,t} + \beta_3 GO_{i,t} + \beta_4 Leverage_{i,t} + \varepsilon_{it}$$

(۲)

$$ERC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ACFL_{i,t} + \beta_2 MGO_{i,t} + \beta_3 (ACFL_{i,t} * MGO_{i,t}) + \beta_4 FSize_{i,t} + \beta_5 GO_{i,t} + \beta_6 Leverage_{i,t} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته

ERC: ضریب واکنش سود: مطابق پژوهش باحقیقت و رضایی (۱۳۹۷) از طریق فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$RI_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 NI_{it} + \varepsilon_{it}$$

RI_{it} : بازدهی سالانه شرکت ۱ در سال t.

NI_{it} : سود خالص تقسیم بر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام (تعداد سهام شرکت ضرب در قیمت پایانی در انتهای سال t)

ERC: α_1

متغیر مستقل

ACFL: تخصص مالی کمیته حسابرسی: به وسیله نسبت اعضا با تخصص مالی و حسابداری به کل اعضا کمیته حسابرسی اندازه گیری می‌شود. تخصص کمیته حسابرسی به این معنی نیست که همه اعضا کمیته باید عضو جامعه حسابداران رسمی باشند بلکه مطابق منشور کمیته حسابرسی سازمان بورس و اوراق بهادار داشتن تحصیلات و یا تجربه در زمینه حسابداری و مدیریت مالی کافی است. تخصص مالی نقش مهمی در اثربخشی کمیته حسابرسی دارد. (کولین^۱، ۱۹۹۳). اعضا کمیته حسابرسی با تخصص مالی یا حسابداری، به تحلیل و بررسی بهتر اطلاعات مالی می‌پردازد (کالبر^۲، ۱۹۹۳).

متغیر تعدیل‌گر

MGO: مالکیت مدیریتی: تعداد سهام در دست مدیران تقسیم بر کل سهام.

متغیرهای کنترلی

FSIZE: اندازه شرکت: توسط لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها پایان دوره اندازه گیری می‌شود.

GO: نرخ فرصت‌های رشد: نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام.

LEV: اهرم: از تقسیم کل بدهی بر کل دارایی پایان دوره است.

۷- یافته‌های پژوهش

۷-۱- آماره‌های توصیفی

با توجه به اینکه اطلاعات و داده‌های مورد نظر همگی کمی هستند برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در مراحل اولیه از آمار توصیفی استفاده شده است. هدف از ارائه این بخش ارائه داده‌های آماری اولیه معرف ویژگی‌های متغیرهای مورد مطالعه در میان شرکت‌های نمونه آماری می‌باشد. این هدف سبب می‌شود تا بدانیم با چه مبنایی سر و کار داریم و مبنایی برای تحلیل‌های خود در اختیار داشته باشیم زیرا شناخت ما در تعمیم نتایج و تحلیل ارتباطات بین متغیرهای اساسی تحقیق یاری خواهد نمود. کمیت‌هایی ارائه شده، شامل میانگین، میانه، حداکثر، حداقل و انحراف معیار می‌باشد که در جدول ۲ ارائه شده است:

جدول ۲: آمار توصیفی متغیرهای تحقیق برای شرکت‌های نمونه

| متغیر | نماد | میانگین | میانه | حداکثر | حداقل | انحراف معیار |
|-------------------------|-------|----------|----------|----------|-----------|--------------|
| ضریب واکنش سود | ERC | 2.041328 | 0.942221 | 136.6014 | -93.35577 | 11.39811 |
| تخصص مالی کمیته حسابرسی | ACFL | 0.730939 | 0.666667 | 1.000000 | 0.000000 | 0.260172 |
| مالکیت مدیریتی | MGO | 0.608366 | 0.694600 | 0.999980 | 0.000000 | 0.283670 |
| اندازه شرکت | FSIZE | 14.02711 | 14.02144 | 19.17141 | 10.53295 | 1.276901 |
| نرخ فرصت‌های رشد | GO | 2.831034 | 2.477842 | 65.40856 | -100.9421 | 7.077984 |
| اهرم مالی | LEV | 0.665499 | 0.627648 | 8.045402 | 0.046905 | 0.490170 |

همانطور که مشاهده می‌شود، کمیت‌های توصیفی متغیرهای تحقیق، از انواع نسبت و لگاریتم هستند که این توانسته است همگنی خوبی را بین داده‌ها ایجاد کند. شرکت‌های مورد مطالعه، ۱۱۰ شرکت بوده است که بر اساس شرکت - سال (۹۲-۹۶) برابر ۵۵۰ مشاهده شده است.

1 . Kolin
2 . Kalber

۷-۲- آمار استنباطی

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش ابتدا باید متغیرهای پژوهش محاسبه شود. سپس متغیرهای محاسبه شده در مدل‌های مربوط قرار داده شده و فرضیات پژوهش مورد آزمون قرار گیرد. در ادامه نتایج مربوط به هر یک از فرضیات پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۷-۲-۱- برآورد مدل‌های آزمون فرضیه‌های پژوهش

آزمون فرضیه اول پژوهش:

نتایج مربوط به برآورد مدل اول پژوهش در جدول شماره ۳ ارائه شده است:

جدول ۳. نتایج برآورد مدل اول تحقیق

| متغیر | ضریب | انحراف معیار | آماره t | PROB | نوع رابطه |
|-----------|------------|----------------------|-----------|----------------|----------------|
| ضریب ثابت | -98.24049 | 25.97677 | -3.781859 | 0.0002 | منفی و معنادار |
| ACFL | 0.140668 | 4.455897 | 0.031569 | 0.9748 | بی معنی |
| Fsize | 7.058323 | 1.814336 | 3.890307 | 0.0001 | مثبت و معنادار |
| GO | -0.012971 | 0.071877 | -0.180457 | 0.8569 | بی معنی |
| LEV | 1.814948 | 1.511416 | 1.200826 | 0.2305 | بی معنی |
| | ضریب تعیین | ضریب تعیین تعدیل شده | آماره F | احتمال آماره F | دوربین- واتسون |
| آماره ها | 0.589367 | 0.531106 | 2.460290 | 0.000000 | 2.069664 |

همانگونه که نتایج مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهد، ضریب تعیین تقریباً برابر ۰/۵۸۹۳۶۷ است. این عدد نشان می‌دهد که حدود ۵۸ درصد تغییرات متغیر وابسته، توسط متغیرهای مستقل مذکور قابل تبیین است. به منظور بررسی عدم وجود خود همبستگی در مدل از آماره دوربین - واتسون استفاده می‌شود. این آماره بر اساس یافته‌ها عدد ۲/۰۶۹۶۶۴ می‌باشد. چنانچه این آماره‌ها در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار بگیرد H_0 آزمون یعنی عدم وجود همبستگی بین باقیمانده پذیرفته می‌شود و در غیر این صورت H_0 رد می‌شود یعنی می‌توان پذیرفت که بین باقیمانده‌ها همبستگی وجود دارد. از پیامدهای نادیده گرفتن خود همبستگی تخمین بدون تورش اما ناکارا متغیرها می‌باشد این ناکارایی حتی در نمونه‌های بزرگ نیز از بین نمی‌رود و انحراف معیارها دارای خطا می‌باشند و این امر منجر به استنتاج‌های نادرست می‌شود (سوری، ۱۳۹۱). با توجه به آماره به دست آمده می‌توان بیان نمود که در مدل بیان شده عدم وجود خود همبستگی بین باقیمانده پذیرفته می‌شود و در این مدل خود همبستگی مرحله اول وجود ندارد (تأیید یکی از مفروضات رگرسیون). به علاوه مقدار سطح معنی داری آزمون F کوچکتر از ۵ درصد است و از آنجائیکه آماره F اعتبار کلی مدل را نشان می‌دهد در نتیجه می‌توان گفت این مدل با سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است.

فرضیه اول پژوهش - تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با ضریب واکنش سود رابطه معنادار دارد.

H_0 : تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با ضریب واکنش سود رابطه معنادار ندارد.

H_1 : تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با ضریب واکنش سود رابطه معنادار دارد. :

با توجه به آماره t، مقدار ضریب برآورد شده و سطح معنی داری محاسبه شده برای متغیر مستقل تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی (ACFL) که بیشتر از سطح ۵ درصد می‌باشد، فرض صفر را نمی‌توان رد کرد. در نتیجه می‌توان اظهار داشت بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با ضریب واکنش سود ارتباط معناداری وجود ندارد. همچنین با توجه به ضریب و آماره t و سطح معناداری متغیر اندازه شرکت دارای رابطه مثبت و معنادار با ضریب واکنش سود می‌باشد، و سایر متغیرها رابطه معناداری با ضریب واکنش سود ندارند.

آزمون فرضیه دوم پژوهش:

نتایج مربوط به برآورد مدل دوم پژوهش در جدول شماره ۴ ارائه شده است:

جدول ۴. نتایج برآورد مدل دوم تحقیق

| متغیر | ضریب | انحراف معیار | آماره t | PROB | نوع رابطه |
|-----------|----------------|----------------------|-----------|----------------|-----------------|
| ضریب ثابت | -94.31459 | 26.64920 | -3.539115 | 0.0004 | منفی و معنادار |
| ACFL | 1.799766 | 8.024735 | 0.224277 | 0.8226 | بی معنی |
| MGO | -0.973770 | 8.712604 | -0.111766 | 0.9111 | بی معنی |
| ACFL*MGO | -3.097942 | 11.44180 | -0.270756 | 0.7867 | بی معنی |
| FSIZE | 6.823526 | 1.831662 | 3.725319 | 0.0002 | مثبت و معنادار |
| GO | -0.010690 | 0.072017 | -0.148431 | 0.8821 | بی معنی |
| LEV | 2.033000 | 1.543103 | 1.317475 | 0.1884 | بی معنی |
| آماره ها | ضریب تعیین شده | ضریب تعیین تعدیل شده | آماره F | احتمال آماره F | دوربین - واتسون |
| | 0.490830 | 0.429414 | 2.421256 | 0.000000 | 2.064367 |

همانگونه که نتایج مندرج در جدول ۴ نشان می‌دهد، ضریب تعیین تقریباً برابر 0.490830 است. این عدد نشان می‌دهد که حدود 49 درصد تغییرات متغیر وابسته، توسط متغیرهای مستقل مذکور قابل تبیین است. به منظور بررسی عدم وجود خود همبستگی در مدل از آماره دوربین - واتسون استفاده می‌شود. این آماره، بر اساس یافته‌ها عدد $2/0.64367$ می‌باشد. با توجه به آماره به دست آمده می‌توان بیان نمود که در مدل بیان شده عدم وجود خود همبستگی بین باقیمانده پذیرفته می‌شود و در این مدل خود همبستگی مرحله اول وجود ندارد (تأیید یکی از مفروضات رگرسیون). به علاوه مقدار سطح معنی داری آزمون F کوچکتر از ۵ درصد است و از آنجائیکه آماره F اعتبار کلی مدل را نشان می‌دهد در نتیجه می‌توان گفت این مدل با سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار بوده و از اعتبار بالایی برخوردار است.

فرضیه دوم پژوهش - مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود

تاثیر دارد.

H_0 : مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود تاثیر ندارد.

H_1 : مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود تاثیر دارد. :

با توجه به آماره t، مقدار ضریب برآورد شده و سطح معنی داری محاسبه شده برای تاثیر تعدیلی مالکیت مدیریتی بر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی (ACFL*MGO) که بیشتر از سطح ۵ درصد می‌باشد، فرض صفر را نمی‌توان رد کرد. در نتیجه می‌توان اظهار داشت مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود تاثیر ندارد. همچنین با توجه به ضریب و آماره t و سطح معناداری متغیر اندازه شرکت دارای رابطه مثبت و معنادار با ضریب واکنش سود می‌باشد، و سایر متغیرها با ضریب واکنش سود رابطه معنادار ندارند.

۸- نتیجه گیری و پیشنهادات

با بررسی داده‌های جمع‌آوری شده از ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۶، با هدف بررسی تاثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر ضریب واکنش سود با استفاده از نرم‌افزار اقتصادسنجی Eviews و با توجه به رگرسیون خطی چند متغیره، نتایج نشان‌دهنده رد فرضیه‌ی اول و دوم بوده‌اند. یعنی براساس فرضیه‌ی اول تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر ضریب واکنش سود تاثیری ندارد. این بدان معناست که سهامداران و مدیران و ذینفعان نیابت برای تغییر ضریب واکنش سود به دنبال افزایش یا کاهش تعداد اعضای کمیته حسابرسی باشند؛ و در ادامه براساس نتایج داده‌ها نشان داده شد که مالکیت مدیریتی بر رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود تاثیری ندارد. این بدان معناست که چنانچه مدیران سهامداران

شرکت باشند و یا خیر، این مورد تأثیری در رابطه داشتن یا نداشتن، و یا حتی میزان رابطه‌ی تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود ندارد. یافته‌ها مخالف با نتیجه تحقیق فخاری و پیته‌نوئی (۱۳۹۶) و هم‌راستا با نتایج تحقیقات جامعی و رستمیان (۱۳۹۵)، ستایش و ابراهیمی (۱۳۹۱)، فارغ و همکاران^۱ (۲۰۱۸)، مصطفی^۲ (۲۰۱۷) می‌باشد. در هر دو فرضیه در رابطه با تأثیر متغیرهای کنترلی با متغیر وابسته نتایج حاکی از آن بوده‌اند که؛ اندازه‌ی شرکت تأثیر مثبت و معنی‌داری بر ضریب واکنش سود دارد و اما نرخ فرصت‌های رشد و اهرم مالی هیچ تأثیری بر ضریب واکنش سود ندارد. با توجه به مبانی نظری و نتایج پژوهش، به ذینفعان پیشنهاد می‌شود تا درباره مبحث ضریب واکنش سود به تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی اهمیتی ندهند. به سهامداران پیشنهاد می‌شود تا در رابطه‌ی بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ضریب واکنش سود، اقدام به واگذاری سهام به مدیران نمایند.

در حوزه پژوهشی به محققان پیشنهاد می‌شود که تأثیر متغیرهای دیگر مانند بیش اطمینانی مدیران، نرخ فرصت‌های رشد، اظهار نظرهای حسابرسی بر ضریب واکنش سود را مورد بررسی قرار دهند. همچنین به بررسی تأثیر مالکیت نهادی بر رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی (تخصص مالی اعضاء کمیته، استقلال کمیته، اندازه کمیته) و ضریب واکنش سود بپردازند.

۹- منابع

اورادی، جواد، لاری دشت بیاض، محمود، سالاری فورگ، زینب. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته‌ی حسابرسی و عملکرد شرکت. دانش حسابداری مالی. ۳(۴). ۱۳۱-۱۵۱
 جامعی، رضا، رستمیان، آزاده. (۱۳۹۵). تأثیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر ویژگی‌های سود پیش‌بینی شده. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی. ۸(۲۹). ۱-۱۷
 چالاک، پری، غیور، فرزاد، بلکامه، هیوا. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر ریسک نکول بدهی بر ضریب واکنش سود؛ با تأکید بر ویژگی‌های حاکمیت شرکتی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی. ۸(۴). ۹۳-۱۱۴

خواجوی، شکرآ، شکرالهی، احمد. (۱۳۹۶). بررسی تعامل بین مالکیت مدیریتی و عملکرد شرکت با استفاده از سیستم معاملات همزمان (شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران). مطالعات تجربی حسابداری مالی. ۱۴(۵۶). ۵۵-۸۱
 رویایی، رمضانعلی، ابراهیمی، محمد. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته‌ی حسابرسی بر سطح افشای داوطلبانه اخلاق. حسابداری مالی. ۷(۲۵). ۷۱-۸۸

سلیمانی، ابوالفضل، شکران برنجستانکی، مهدیه، ناظمی، الهه. (۱۳۹۷). تأثیر ساختار هیئت‌مدیره بر مدیریت مالیاتی: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات مدیریت و حسابداری. ۴(۱۳). ۱۰۵-۱۲۳
 عبدی، رسول، زینالی، مهدی، تقی‌زاده خانقاه، وحید. (۱۳۹۶). تأثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه بین جریان‌های نقد آزاد و ناکارایی سرمایه‌گذاری. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی. ۹(۳۵). ۱۷۵-۱۸۵
 فخاری، حسین، رضائی پیته نوئی، یاسر. (۱۳۹۶). تأثیر تخصص مالی کمیته حسابرسی بر محیط اطلاعاتی شرکت. ۸(۳). ۸۱-۱۱۲

لاری دشت بیاض، محمود، فناده، مصطفی، فکور، حسین. (۱۳۹۷). ویژگی‌های کمیته حسابرسی و تأخیر در گزارش حسابرسی. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی. ۱۰(۲۷). ۲۱۵-۲۴۱
 زنجیردار، مجید، رفیعی، زهرا. (۱۳۹۶). تأثیر ضریب واکنش سود بر روابط اعتماد بیش از حد مدیریت و محافظه‌کاری مشروط. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی. ۹(۲۴). ۱۱۳-۱۳۵
 نصیرزاده، فرزانه، اورادی، جواد، رجبعلی‌زاده، جواد. (۱۳۹۶). تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر محافظه‌کاری شرطی. دانش حسابرسی. ۱۷(۶۸). ۸۳-۱۰۵

1 . Farooq

2 . Mostafa

- Alzeban, A., Sawan, N. (2015). The impact of audit committee characteristics on the implementation of internal audit recommendations. 24. 61-71
- Anderson, R., Mansi, S., & Reeb, D. (2004). Board characteristics, accounting report integrity, and the cost of debt, *Journal of Accounting and Economics*; 37: 315-342.
- Demsetz, H. and B. Villalonga (2001). "Ownership structure and corporate performance". *Journal Corporate Finance*, Vol. 7, pp: 209-233.
- El-Mahdy, D., Hao, J., Cong, Y. (2013). The association between audit committee characteristics and information asymmetry. American Accounting Association Annual Meeting in Anaheim, CA.
- Greene, W. (2011). *Econometric Analysis Seventh ED*. United states of America: Prentice-hall publication.
- Güner, A.B., Malmendier, U., Tate, G. (2008). Financial expertise of directors. *Journal of Financial Economics*, 88(2), 323-354.
- Jensen, M. C. and W. H. Meckling, (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs, and Ownership Structure. //papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=94043. [online] 12 Oct
- Lipe, R. (1990). The Relation between Stock Returns and Accounting Earnings Given Alternative Information. *The Accounting Review*, Vol. 65, No. 1, Pp. 29-71.
- Sultana, N. (2015). Audit committee characteristics and accounting conservatism. *International journal of auditing*. 19. 88-102
- Zahmatkesh, S., & Rezazadeh, J. (2017). The effect of auditor features on audit quality. *Tékhné*, 15(2), 79-87